

Stor ögontröst finns på den svenska rödlistan över hotade arter och är där placerad i kategorin starkt hotad (EN). Den är även fridlyst. Arten har gått starkt tillbaka. För att bryta den negativa utvecklingen har Naturvårdsverket utarbetat ett åtgärdsprogram som har som mål att gynna arten.

Stor ögontröst kan bli upp till 30 cm hög och har brett rundade blad som är tätt och mycket långt glandelhåriga, lätt synligt med en lupp. Känner man på växten så känns den ofta klibbig av dessa glandler.

Blommorna är vita med mörklila längsstreck och med en gul fläck i svalget. Stor ögontröst blommar sent, från mitten av juli till september.

Den skiljer sig från finnögontrösten, som har samma typ av behåring, genom att bladen har glesare tandning och större blommor. Finnögontrösten växer också på torrare marker och är inte särskilt kalkgynnad.

Stor ögontröst förekommer i Skåne och Västergötland, där finnögontrösten inte är känd.

Rödlistan

Den svenska rödlistan upprättas av ArtDatabanken och fastställs av Naturvårdsverket. Listan uppdateras vart femte år. I rödlistan klassificeras växter och djur i olika hotkategorier beroende på hur stor risken är att arten ska försvinna ur landet.

Rödlistans kategorier:

RE – Försvunnen

CR – Akut hotad

EN – Starkt hotad

VU – Sårbar

NT – Missgynnad

DD – Kunskapsbrist

Foto: Lennart Sundh

Stor ögontröst

växer främst på kalkfuktängar som slåttas eller betas. Ibland kan den påträffas i kalkkärr.

Stor ögontröst gynnas av en tämligen intensiv hävd så att den får ljus. Arten är konkurrenssvag och ansamling av fjolårsgräs eller högvuxen vegetation påverkar arten mycket negativt.

Stor ögontröst är en ettårig rotparasit och trivs inte på bar jord vilket innebär att ett alltför högt betestryck kan skada arten. Det är viktigt att den förmår sätta frukt som grov och utvecklas på ett gynnsamt sätt varje år eftersom fröna bevarar sin grobarhet i högst två år. Arten blommar sent varför eventuell slåtter måste ske mycket sent så att plantorna hinner sätta frö.

I några naturreservat på Falbygden i Västergötland finns arten med hög numerär i slagna kalkfuktängar. På många av lokalerna har arten dock endast svaga populationer. De flesta lokalerna tycks vara gamla betesmarker och ett ganska hårt betestryck är gynnsamt för arten. Under blomningen på sensommaren och hösten bör dock betestrycket vara lägre. Arten är mycket känslig för upphörd hävd. Arten har dock visat sig lätt att plantera in genom frösådd i välhävdade kalkfuktängar vilket ger visst hopp.

Stor ögontröst är en av tre underarter under artnamnet *Euphrasia rostkoviana*. En annan är finnögontröst (ssp. *fennica*) som främst finns i nordöstra Götaland och östra Svealand. Även den är rödlistad i kategorin starkt hotad (EN). Den tredje underarten, den slåtteranpassade ängsögontrösten (ssp. *montana*), är numera försvunnen från Sverige.

Arten är mycket känslig för upphörd hävd. Arten har dock visat sig lätt att plantera in genom frösådd i välhävdade kalkfuktängar vilket ger visst hopp.

Stor ögontröst har tidigare i Norden funnits i Danmark och har haft någon tillfällig förekomst i Finland.

Om du vill läsa mer om stor ögontröst eller om floraövervakning kan du besöka följande hemsidor:

Svenska Botaniska Föreningen:
www.sbf.c.se

ArtDatabanken:
www.artdata.slu.se

Naturvårdsverket:
www.naturvardsverket.se

Länsstyrelserna:
www.lst.se

Floraövervakning

Sveriges miljömål slår fast att alla arter ska förekomma i livskraftiga bestånd. Att kartlägga förekomsten av hotade växter är en viktig del i arbetet med att bevara arter och biologisk mångfald.

Projekt Floraväktarna är ett nätverk av växt- och naturintresserade personer som besöker de hotade arternas växtplatser för att räkna antalet plantor, upptäcka eventuella förändringar eller andra oroande faktorer. Floraväktarnas rapporter ligger till grund för en del av miljöövervakningen

och floravårdsarbetet i landet.

Andra viktiga delar i bevarandearbetet är nätverket Natura 2000 och arbetet kring åtgärdsprogrammen.

Naturvårdsverket har gett länsstyrelserna i uppdrag att ta fram åtgärdsprogram för ett antal hotade kärlväxter som inte klarar att överleva utan särskilda åtgärder. Programmen är inte formellt bindande men syftar till att vara vägledande för arbetet med att bevara dessa arter i landet.

Natura 2000 är ett nätverk av EU:s mest

skyddsvärda naturområden. Natura 2000-områden finns i alla medlemsländer och ska hejda utrotningen av arter och livsmiljöer. Ett fyrtiotal av Sveriges kärlväxter ingår i nätverket.

Vill du veta mer om floraövervakning eller informera om någon lokal för stor ögontröst hör gärna av dig till margareta.edqvist@telia.com som är samordnare för Floraväktarna. Vill du diskutera kring skötsel eller åtgärder för en specifik lokal kontakta din länsstyrelse.

Svenska Botaniska Föreningen
ArtDatabanken